עסקאות חליפין:
עסקה שבה עוברות
תמורות שוות כסף.

תת קבוצה

פס"ד מנחה: שפר ושמרלינג
פרשת הפרדסנים. שירות בעבור שכירות

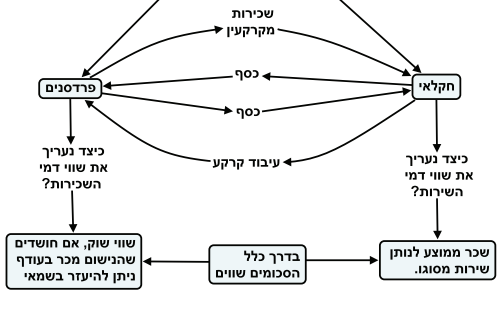

אירוע מס כולל:
1) פעולות או התרחשויות
2) המוגדרות משפטית כחייבות בתשלום מס
המועד הקובע לחיוב במס
3) גודל המס
4) יחידת מס

מהי הכנסה חייבת?
הכנסות
-
הוצאות
-
פטורים
-
קיזוז הפסדים

מכפלת הסכום
שנותר בשיעור
המס לפי המדרגות
-
זיכויים

המס שנגבה

עסקאות רעיוניות - ס' 3ט, 102.
ס' 3ט:עוסק בהלוואות מוטבות ואופציות וחל רק לגבי
שלושה מערכות יחסים:
א) עובד - מעביד.
ב) ספק - לקוח.
ג) חברה - בעל שליטה.
סע' 3 (ט) הוא סעיף כימות בלבד ולא סעיף מקור. מיסוי
דרך ס' 2.

תת קבוצה.
מוגדר גם
כהכנסה זקופה

שינוי ייעוד
שינוי ייעודו של נכס, דינו כמימוש. נכס שהוצאות
רכישתו נוכו, ראוי שימוסה כאשר בעליו משנה את ייעודו.
*ס' אלו אינם ס' מקור! מיסוי לפי ס' 2.

ס' 85 - רכוש עסקי הופך ל:

א) מלאי עסקי שהועבר לפרטי
ב) מלאי עסקי שהפך להון קבוע
בשני המקרים, העברה זו תיחשב
כמכירה בשווי השוק של הנכס.

ס' 100 רכוש שהופך
למלאי עסקי.

א) נכס פרטי שהפך למלאי עסקי
ב) הון קבוע שהפך למלאי עסקי
בשני המקרים יחולו התנאים הבאים:
1) חלפו 4 שנים מיום הרכישה, תהיה
ההעברה, כמכירה.
*מימוש הנכס בעת המכירה.
2) לא חלפו 4 שנים, לא יראו את
ההעברה כמכירה.
שווי הנכס = יתרת המחיר המקורי.

אופציות
זכות לקנות נכס בעתיד.
במימוש זכות ההכנסה הרעיונית
שתזקף היא בגובה ההפרש שבין
מחיר השוק של הנכס לבין המחיר
ששילם אותו אדם בגין הנכס או
השרות.
*לגבי אופציות לעובדים, מיסוי לפי
ס' 102(ב) ולא ס' 2. למעט בעל
שליטה שהוא גם עובד.
פס"ד יאיר דר: אין לחייב במס גם
במועד ההקצאה 2(2) וגם במועד
המימוש 3(ט). מועד החיוב הוא
במועד המימוש : ס' 3(ט).

הלוואה מוטבת
כל הלוואה שתגאיה נמוכים מתנאי התקנות (4%) דין
הלוואה זו כדין הכנסה חייבת.
פס"ד רימון: סוכנות ביטוח החזיקה בידה פרמיות בהן
היא השקיעה באג"ח. על רווחי אג"ח היא שילמה מס.
האם היא צריכה גם לשלם מס על הכנסה מריבית רעיונית?
ביהמ"ש מצא שיש שם מיסוי כפול. הוצאות רעיוניות
הושארו בצ"ע.
*ביקורת: ניתוח נכון של העסקה כעסקת חליפין תראה
שלא היה שם מיסוי כפול.
פס"ד אלישע: ניתן להכיר בהוצאות רעיוניות, הוצאות אשר
הניבו הכנסות רעיוניות. הוצאות לפי המבחנים הרגילים.

תורת המקור
המבחנים מעידים על תופעות אשר
מזהות מקור. המבחנים חלופיים.

מבחן המחזוריות: אם יש פוטנציאל כי התקבול יחזור
על עצמו, סביר כי ישנו מקור המניב אותו.
פס"ד משולם: ארכיטקט המשתתף בתחרות (מעין מכרז)
פס"ד פרומקין: רופא המקבל תשורות.
הפוטנציאל מרחיב את תורת המקור.
*ביקורת: האם ישנו דבר שאין לו פוטנציאל להישנות?

קיים קשר
בין מחזוריות
ובין ציפייה

מבחן ציפייה: ציפייה אובייקטיבית, האם מער' היחסים יוצרת ציפייה?
פס"ד ברזל: לא הייתה ציפייה סובייקטיבית. פס"ד זה
מעמיד ספק גדול לגבי "מהי הכנסה".
פס"ד סלפותי: ישנה דווקא ציפייה כי האב יתמוך בבנו.

זיהוי רווח פירותי
לפי מבחני המקור

בהתקיים אחד מן המבחנים
הדבר יעיד על תקבול
אשר חייב במס.

מבחן התמורה: תמורה עבור התקבול.
כלומר, האם הנישום השקיע כדי לקבל את התקבול?
פס"ד משולם: הארכיטקט השקיע בתכנון הפרוייקט
פס"ד ברזל: הטיעון המרכזי היה קיומה של תמורה (למרות אי ציפייה)
פס"ד סלפותי: בשל איזו מע' יחסים קיבל הבן
את התקבול (תמורה או יחסי קרבה משפחתיים).
פס"ד רופא: תקבול בתחום הרגש לא נחשב הכנסה.
*ביקורת: מאחר ושני המבחנים האחרים רחבים מאוד
יש להתמקד במבחן התמורה

בלעדיות המקור - האם הכנסה יכולה לנבוע ממספר מקורות?
פס"ד קריית יהודית: האם השכרת מבנים יכולה לנבוע גם
מס' 2(1) וגם מס' 2(6)? כן!
פס"ד מרכז הקרח: כאשר יש שני מקורות אופציונאליים, יש ללכת אחר
העיקר.
*שני פס"ד אלו הם מחוזיים, צריך לדון!
*ביקורת: צריכה להיות בלעדיות המקור.

לכמה מקורות ניתן
לשייך את ההכנסה?
אם בכלל.

תקבולים שהם ככל הנראה ללא מקור:
א) מתנה - הקניה של נכס ללא תמורה,
בתנאי שהיא ניתנה על בסיס רגשי.
חריגים: טיפים - ניתנים בתמורה לשירות.
ב) ירושות - בדרך כלל ניתנות שלא בתמורה
ג) מלגות - לרוב ניתנות שלא בתמורה
ד) פרסים - באופן משפטי לא כל דבר הוא צפוי
ישנם פרסים שסיכוי קבלתם הוא כל כך קטן
שלא ניתן לקשור בין הקבלה לתמורה.
פס"ד משולם: יש מקור - משלח ידו.
חריגים: ס' 2א מיסוי פרסים והגרלות.
windfall ה)
ו) תקבולים הכפופים לחובת השבה
השקעה בחברה: מנקודת מבטה של
החברה, האם קניית מניותיה מהווה תקבול
הכפוף לחובת השבה?

מקור הכנסה לפי ס' 2,3

תשואה על הון
נובע מ"מקור" ידוע
מוטל על רווח נומינאלי
שיעור המס נקבע לפי ס' 121 (מדרגות מס)
"הכנסה" = תוספת לעושרו של הנישום
הנובעת מ"מקור". ס' 2 , 3.
פס"ד מינץ - אין להתעלם משיטת המקור.

מה זה רווח פירותי?

פירות

אם התשובה
היא לא!

פיצויים
לעניין פיצויים ביהמ"ש קבע עיקרון.

מה הנכס שנפגע?
פס"ד גורדון: מה היא הפירצה אותה
מנסה הפיצוי לסתום? מה הנפגע איבד?

חיסול העץ
פס"ד גמר: מכירת זיכיון, היא מכירת
נכס יחיד במינו, הפיצוי בגינו הוא הוני.

פגיעה זמנית בפירות העץ.
פס"ד קציר: החוזה להפקת הסרט
היה אחד מני רבים. הפיצוי הוא פירותי.

מבחן מיקומו של החוזה
במבנה העסק (פס"ד קציר).

אחד מני רבים

האם החוזה שבוטל הוא נשמת
אפו של העסק? או אחד מני רבים?
דגשים:
*האם מידת הפגיעה רלוונטית
לסיווג אופי הפיצוי?
*באיזו דרך בחרנו להשיג את הפיצוי?
צריך להיות סקפיטיים לגבי בוררות או פשרה.
*האם ניתן לפצל את הפיצוי? לפי פס"ד גורדון
נראה שכן (לא פוצל שם).

נשמת אפו של העסק

מבחני פס"ד מגיד.
כיצד נזהה את סוג התקבול:
א) מבחן טיב הנכס.
ב) האם מדובר בפעילות בהיקף כספים אובייקטיבית קטן?
ג) האם תדירות הפעולות היא אובייקטיבית קטנה?
ד) האם תקופת ההחזקה היא אובייקטיבית ארוכה?
ה) האם הפעולה לא לוותה באירגון שיטתי?
ו) האם לנישום אין מומחיות בתחום?
ז) האם הנכסים לא הושבחו?
ח) האם הפעילות מומנה באופן פרטי?
ט) מבחן הגג - נסיבות הרכישה והמסירה (פתח לדיון).

בין הון לפירות -

קשר סיבתי -
יש להראות כי התקבול
אכן נובע מן המקור!

מה זה רווח פירותי?

האם מדובר במקור מס
פירותי אקטיבי
או פירותי פסיבי?
סיווג לפי מבחני מגיד.
לעניין "אקטיבי" הדגש
הוא על יגיעה אישית

מקורות אקטיביים:
ס' 1,2,8
מקורות פסיביים:
ס' 4,5,6,7
לא מוגדר:
ס' 9,10

פירותי אקטיבי
תשואה על הון אנושי.
אירוע מס שנוצר ממכירת הון חוזר.
מס ההכנסה מיטיב עם הכנסות אקטיביות.

מה בין אקטיבי
ליגיעה אישית?

יגיעה אישית היא תת-קבוצה של "אקטיבי". מספר נקודות שעלו בדיון:
א) פס"ד איצ'ר: ס' 9 (פטורים) מעניק פטור להכנסות נכה אם הן הופקו מיגיעה אישית.
ברור כי איצ'ר לא עשה כלום ולכן אף על פי שדובר בהכנסה אקטיבית (מסעדה), לא
ניתן לומר כי השקעה יגיעה אישית.
*ביקורת: אם ידוע מה הייתה היגיעה האישית, אין צורך לבדוק את המבחנים.
ב) בפס"ד האחים מרק הייתה "רצפה" לתשלום ולכן נאמר כי הסיכון פחת = פסיבי?
ג) פס"ד למען מכבי אבשלום: ההסדר היה ל30% מההכנסות ברוטו, למרות שהייתה
יגיעה אישית, ביהמ"ש קבע כי מדובר בהכנסה פסיבית.

סוגים של
הכנסות
אקטיביות

ס' 2(1)
הכנסה אקטיבית
במסגרת "עסק"

הכנסה מחלקאות ס' 2(8) - הכנסה
אקטיבית. כל הכנסה מחקלאות היא
או הכנסה, מאורגנת (עסק) או הכנסה
ממשלח-יד.
פס"ד ידידי האוג': הכנסה מחקלאות
שעלתה לכדי "עסק".

ס' 2(2)

"עסק" מוגדר ע"י ס' 1: לרבות..."מלאי עסקי *הון חוזר
פס"ד מגיד: אותם המבחנים לסיווג הכנסה הונית או פירותית מוחלים
גם כאן.
פירותי=אקטיבי. הוני=פסיבי.
פס"ד פגסוס: אדריכל השכיר מטוס, מבחני מגיד פוסלים עסק.

עסקה חד פעמית

מקרים מיוחדים
בהם נראה הכנסה
הונית שהיא בעצם
"עסקת אקראי"
כלומר, פירותי אקטיבי

אם התשובה
היא כן!

הון

תמורה בעבור הון
מוטל על רווח ריאלי
חל על מכירה של נכס.
ס' 88 "נכס" - רכוש, זכויות קנייניות/חוזיות,
פרט למיטלטלין של יחיד המוחזקים על ידיו
לשימושו האישי.
"מכירה" - כל פעולה או אירוע שבמהלכם יצא
נכס בדרך כלשהיא מרשותו של אדם.
ס' 91 - שיעור המס על רווח הון 20%
(הבחנה בין יחיד ותאגיד).
מס על רווח ריאלי (רווח פחות הסכום האינפלציוני).
עד 2003 מיסוי לפי מדרגות המס של ס' 121
ולא יותר מ20%. היום: רק 20%.

1) הון מופשט/פיזי: נכסים דוממים,
סימן מסחר, ידע.
2) הון אנושי: השקעה של זמן ומאמץ.
3) הון פיננסי: כסף, השקעות כספיות.

ס' 2(1) סיפא: "עסק או עסקת אקראי".
*תמיד לטעון לחלופין שזה ס' 2(10).
על ההבדל בין הכנסות פסיביות והכנסות מעסק עמדנו לעיל.
כאשר מבחני פס"ד מגיד מצביעים על מכירה הונית
בעלת תדירות נמוכה, עולה השאלה אם זו עסקת אקראי.
פס"ד אוגדה: הכנסה פסיבית אינה יכולה להיות עסקת אקראי!
עסקת אקראי בודקת האם עסקה הונית היא בעצם עסקה
פירותית אקטיבית!
*לא בדרשת מומחיות ברמה הדרושה להכנסה פירות אקטיבית.
פס"ד ברנשטיין: פקיד בנק אשר תיווך עסקת מקרקעין.
ההבדל בין עסק ועסקת אקראי הוא בתדירות,
מסוג הדברים שנהוג לעשות באופן עסקי, אלא שעשו אותם
באופן חד-פעמי.
פס"ד איתן הראל: מכירת יחידת נדל"ן - מבחני מגיד פסלו
אפשרות ל"עסק" משום שלא הייתה תדירות.
פס"ד אח"א גולדשטיין: חברה למתכות העניקה שירותי ניהול
לחברה בת. האם זה "עסק"? ישנה פעילות נמשכת ושיטתית,
גם אם זה לא עסק, הרי שזו הכנסה מעסק אקראי בעל אופי
מסחרי.
מפסק הדין עולה שיש הבדל בין עסק/עסקת אקראי. *המרצה
לא יודע מה ההבדל.

מה זה רווח הון?

הגורם המכריע: השקעת הון אנושי.
פס"ד קריית יהודית: חברה השקיעה בפיתוח תשתיות ונדל"ן. אם ההכנסה אקטיבית דיה,
יש לראות בה כ"עסק".
מבחני פס"ד מגיד: הדגש למבחני היגיעה האישית.
פס"ד דן מרדכי: כדי ללמוד על קיומו של "עסק" על הנישום להוכיח כי ההון האנושי
המושקע בנכס,הוא הוא זה שגרם לעלייה ברווחים.
פס"ד האחים מרק: העסק הועבר לאחר תשלום אחוז מן הרווחים. תשואה אקטיבית.
ההבדל מפס"ד מרכז הקרח נעוץ בצורת התשלום, אחוז מן הרווחים גורר תמריץ גבוהה
להשקעה מאשר דמי השכרה קבועים.
כמו כן יש לשאול: למי הלך הכסף? לקרוב משפחה? מה צורת העסק? שותפות, מעידה
על אקטיביות.
*ביקורת: אין צורך שרוב התשואה תיעשה מההון האנושי, מספיק חלק שהוא גדול דיו.
פס"ד ידידי האוניברסיטה: היגיעה האישית, לצורך קביעת פעילות עסקית, אינה של בעל
העסק בלבד אלא גם אחרים מטעמו!
פרופ' אדרעי מציע את מבחן הסיכון: ככל שהסיכוי להפקת הרווח קטן, חזקה שהנישום
משקיע כדי להבטיח רווח.

באילו מקרים תשואה
על הון, מפסיקה להיות
פסיבית והופכת להיות
אקטיבית?

אופצייה ב': מבחן האינטגרליות/הניתוק. כאשר הכנסה פסיבית כרוכה בפעילות אחרת,
עיקרית, עסקית, נאמר כי היא עונה על מבחן האינטגראליות.
פס"ד קבוצת בוני ערים: חברה קבלנית השקיעה בין היתר בני"ע, השקעה שלא עולה לכדי עסק.
כנגד הכספים המושקעים עומדות התחייבויות, לכן ההשקעה באג"ח לא מנותקת, היא כרוכה
במעגל העסקי.
פס"ד פלאזה: המלון השקיע גם במט"ח (הכנסה פסיבית, 2(4)).
ביהמ"ש קבע 3 מבחני אינטגראליות:
א) האם ההון שהניב את הפרשי ההצמדה והריבית מקורו
בהכנסות הנישום בפעילותו העיקרית?
ב) ההון המושקע צריך להיות קשור ישירות להתחייבויותיו של הנישום.
ג) משך ההשקעה הוא קצר ומימוש השקעה נועד לשימוש
בפעילות השוטפת של העסק.

פירותי פסיבי
תשואה על הון פיזי או פיננסי.
אירוע מס שנוצר ממכירת
הון קבוע.

חוזר להיות
פסיבי

מקרים חריגים
המעידים על
פעילות פסיבית

א) כאשר הנישום משקיע כסף בעסק, יש חשש
שאם הוא לא משקיע הון אנושי/יגיעה אישית,
הוא בעצם רק מלווה המרוויח תשואה על הון.
ב) כאשר יש ריחוק, בין העסק ובין מי שמפיק את
הרווחים.
פס"ד מרכז הקרח: העסק הועבר לאחר תשלום
סכום קבוע מן הרווחים. תשואה פסיבית.
השכרת מבנה לשנתיים בעד דמי שכירות
אשר שולמו מראש היא תשואה על הון פיננסי.
פס"ד האחים מרק: העסק הועבר לאחר תשלום
אחוז מן הרווחים. תשואה אקטיבית. ההבדל
נעוץ בצורת התשלום, אחוז מן הרווחים גורר
תמריץ גבוהה להשקעה מאשר דמי השכרה
קבועים.

מקורות הכנסה פירותיים לא מוגדרים
(שאינם פסיביים ושאינם אקטיביים).

הכנסה מקניין רוחני ס' 2(9). התנאים:
א) פטנט, דגם או זכות יוצרים.
ב) המוכר הוא הממציא.
ג) העברה מלאה של הבעלות כי
אחרת זה ס' 2(7).
ד) ההכנסה היא לא בתחום עיסוקו
של הממציא, אחרת זה ס' 2(1).
*שיעור מס לפי ס' 125.

הכנסות פירותיות פסיביות

ס' העוללות 2(10) - רשימה פתוחה, הרחבת בסיס
המס.
פס"ד מינץ: עדיין קיימת שיטת המקורות.
פס"ד ברדל: מה המקור? אם ישנו תפקיד מוגדר אז
ניתן להצמיד את המקור לתפקיד (מנהל עיזבון).
פס"ד ברנשטיין: פקיד בנק אשר תיווך עסקת
מקרקעין, או שזה עסקת אקראי או שזה ס' 2(10)
לביהמ"ש זה לא משנה.
פס"ד פרידמן (מחוזי): מזכיר ששמע מידע עיסקי
בעת שיבה העביר את המידע הזה למתווך נדל"ן.
המתווך נתן למזכיר חלק מהעמלה. ביהמ"ש פסק -
המזכיר היה חלק מעסקת התיווך.
פס"ד סריגי ארצי (מחוזי): 5 בני משפחה ניהלו חב'
פרטית. האם שירותי הניהול ניתנו במסגרת יחסי
עובד מעביד או במסגרת מתן שירותי ניהול
חיצוניים? ביהמ"ש לא הצליח להוכיח עובדתית יחסי
עובד-מעביד. לכן 2(10).
*ביקורת מרצה - אין סיבה שלא להשתמש במבחני
תורת המקור גם כאן [כלומר, אם קבענו כי התקבול
עונה על מבחני המקור, אך לא נופל בגדר אחד מס'
המשנה, אז נאמר כי הוא שייך לס' 2(10)].

הכנסות מנכסים - ס' 2ס(6), 2(7).
הכנסה ממתן רשות שימוש בנכס, אין צורך בבעלות
ישנה הפרדה בין נכסי נדל"ן ונכסים אחרים.
*ביקורת: אין סיבה לגיטימית.
פס"ד שפר ושמרלינג: זכות שימוש בקרקע בתמורה
למתן שירות. עיסקת חליפין. לפרדסנים הכנסה מ2(6).
פס"ד מועדון מכבים רעננה: השבחה של הנכס ע"י
השוכר, שלא על דעת המשכיר או בהסכמתו - אין חיוב
במס, אין לכפות על המשכיר מס באופן חד-צדדי.
ברירת המחדל היא שההשבחה היא וולונטארית, כלומר
ההשבחה היא תחליף לדמי השכירות.
*זכות שימוש בקרקע למעלה מ 25 שנים תחושב
כמכירה ולא כשכירות.
*לגבי נכסים אחרים, תקופת השכירות שתיחשב כמכירה
תלוייה בטבעו של הנכס.
*חריגים: כאשר הנכס שניתן בו שימוש אינו נכס מסוג
כזה שניתן להעניק בו זכות שימוש בלעדית (ידע למשל).
*אלא אם כן - פס"ד רוזנברג מעניק זכות השימוש הגביל
את זכותו שלו בזמן, מקום או תנאים.

ס' 2(4) :
דיבידנד - ככל נכס המגיע לבעל מניות בגין ההשקעה בחברה.
דיבידנד בעין - נכס שאינו כסף, יוצר עסקת חליפין.
כיצד התקבלה ההכנסה? כבעל מניות או כבעל תפקיד?
ריבית - תשלום עבור חלוף הזמן, דמי שימוש בכסף.
ריבית רעיונית נוצרת כאשר אדם מחזיק בנכס של אחר אך
לא נדרש לשלם ריבית באופן פורמאלי.
פס"ד צימרמן: עוכב תשלום מזכייה בפייס, נאמר כי הזמן
שהחזיקו בזכייה שווה כסף: ריבית רעיונית אשר חייבת במס
לפי ס' 2(4).
הפרשי הצמדה - כל סכום שנוסף עקב הצמדה לשער מטבע,
הצמדה למדד המחירים וכל מדד אחר.
הפרשי הצמדה וריבית שנצברים בחיסכון נושאים שיעור מס
מוטב 15%20% לקרן פנסיה- פטור מלא.
הפרשי שער - סכום שנוסף עקב עליית שער מטבע.
דמי ניכיון - ההפרש בין התמורה על קרן לבין ערכה הנקוב.
לדוגמא: ניכיון צ'קים.
* הכנסות מריבית, הפרשי הצמדה ודיבידנדים: ניכוי במקור
* שיעור המס על ס' אלו הוא ס' 125ב'-ה'.

משלח יד ס' 2(1) - מקצוע, הכנסה מהון
אנושי שאיננה עסק.
לגבי הכנסה הנובעת מהון אנושי חזקה
היא שמדובר במשלח יד.

הון אנושי מאורגן

מעיד על עסק

האם מתקיימים
יחסי עובד מעביד?

מדובר בפועל שכיר

מכירה של קניין רוחני

אם יש השקעה גדולה
של הון אנושי, כנראה
שמדובר במשלח יד

הכנסה אקטיבית במסגרת "יחסי עובד-מעביד

יחסי עובד-מעביד, להבדיל ממשלח יד.
*הכנסת עבודה מנוכה במקור. עובד, לצרכי מס, הוא בעל משלח יד שראוי להפעיל לגביו הסדר ניכוי במקור.
יחסי עובד-מעביד נבחנים לאור דיני העבודה. פס"ד הפועל טבריה: מבחני דיני העבודה -
א) מבחן השליטה - האם העובד נתון למרותו של המעביד?
ב) מבחן הקשר האישי - בהיעדר קשר אישי לא ייחשב כעובד
ג) מבחן ההשתלבות - קיום מפעל יצרני שניתן להשתלב בו, הפעולה הכרחית לתפקודו של המפעל והעובד הוא חלק מהמערך האירגוני הרגיל של המפעל (אינו ספק חיצוני).
ד) מבחן הספקת חומרי העבודה.
ה) מבחן צורת התשלום - תשלום מחזורי יכול להעיד על יחסי עובד-מעביד.
ו) האם משתלמים ע"י המעביד תשלומים סוציאליים?
*ביהמ"ש לא מכריע האם להשתמש במבחנים אלו או של דיני המס.
*פרופ' אדרעי מציע גם הוא מבחנים:
א) מבחן ניכוי במקור
ב) צורת התשלום ואופי התשלום.
ג) מבחן גורם הסיכון. האם מצב העובד הוא תוצאה של בחירתו שלא לקחת סיכון כעצמאי?
פס"ד מחג'נא (מחוזי): האם מנכה חדרי מדרגות הוא שכיר או עצמאי? עצמאי! צריך לנהל פנקסים באופן אישי. לא רצו להטיל את הנטל על וועדי הבתים לנכות במקור.

ליחסי עובד-מעביד יש 3 מרכיבים:

רווח או השתכרות

הכנסה שהתקבלה כתוצאה מיחסי עובד-מעביד.

טובת הנאה

הכנסה אצל העובד, בשווה כסף, המחליפה שכר, החייבת במס.
*המבחן: האם זה תחליף שכר? ללא הנאה לעובד, כנראה שאין זה תחליף שכר.
*הטבה בשווה כסף, המגבירה את תפוקת העובד, אינה תחליף שכר! בעולם ללא מיסים, ברירת המחדל היא תשלום שכר, אם טובת ההנאה הייתה ניתנת גם בעולם ללא מיסים, קרי- מגבירה את תפוקת העובד, יש לראות בה שלא כתחליף שכר (מחשב..).
במילים אחרות: האם שווה הכסף יתמרץ יותר משכר כסף?
*מבחן עזר- פס"ד דן: נוחות המעביד. אם טבעו של התפקיד מצריך את טובת ההנאה אז מדובר בנוחות המעביד (=מגדיל את התפוקה).
מקרה קל: פס"ד עיריית בת-ים: הטבה בדמות הנחה בתשלום על גני ילדים ובי"ס לילדי עובדי העירייה. לפי מבחן דן, זה לא מטבע התפקיד.
מקרה קשה: פס"ד דן: בגדי עבודה שימשו את העובדים גם בזמנם הפנוי, הנאה כפולה. ביהמ"ש מכריע הכל או כלום.
*העדפת המרצה: פרשנות ההולכת לפי העיקר והטפל- מה היה התמריץ העיקרי, התפוקה או תמריץ השכר?

כיצד קובעים את שווי טובת ההנאה?

פס"ד דן: לא אבסולוטי אך לפי מחיר השוק.
ס' 8 לתקנות מס ההכנסה (מס מעסיקים): מחיר השוק או העלות למעביד, הגבוהה מביניהם.
תקנות טלפון נייד ורכב: המחוקק קבע מהו אחוז השווי למעביד ומה אחוז השווי לעובד.
ס' 32(11), פס"ד וישיי: כאשר ישנה טובת הנאה, אך היא אינה אישית, טובת ההנאה לא תוכר כהכנסה לעובד אך גם לא כהוצאה למעביד! במקרה כזה, המעביד עלול להעביר חלק מן ההוצאות על העובד.
ס' 9(20): הסעות מאורגנות לא תחשבנה כטובת הנאה.

החזר הוצאות - הסיווג למי מהקריטריונים ייעשה לפי מבחן פס"ד דן.

החזר הוצאות לעובד - כאשר העובד מוציא כסף עבור עצמו והמעביד מחזיר לו.
*יש לשאול, האם זו הוצאה לטובת יצור הכנסה עבור העובד (לדוגמא, רכישת ספרות מקצועית)?

החזר הוצאות למעביד - כאשר העובד מוציא כסף אשר המעביד היה אמור להוציא.
פס"ד סנונית: עובדי חב' (מנהלים) עשו שימוש ברכבם הפרטי לצרכי עבודה (הוכח). ביהמ"ש קבע שאין ספק כי זו הוצאה עבור המעביד (ללא הנמקה).

מותר בניכוי לעובד?
לפי ס' 2(2)
ישנן הוצאות אשר החוק מכיר בהן, ניתן לקבל החזר ללא תשלום מס.
*תקנות מס הכנסה - (ניכוי הוצאות מסוימות), (הוצאות רכב).

אסור בניכוי לעובד

אסור בניכוי לעובד

הוצאות שלא קיימות בתנקנות יוכוו לפי ס' 17 וההלכות לגביו.

ס' 4 לתקנות מס הכנסה (ניכוי הוצאות מסויימות): מעל הסכום ששילם המעביד.
*חריג: הוצאות אחזקת רכב, לטובת המעביד = לא הכנסת עבודה. לטובת העובד = בהכרח הכנסת עבודה.

מעבר למה שהחזיר המעביד

הכנסת עבודה

עד הסכום שהחזיר המעביד

אינה הכנסת עבודה

הוצאות פירותיות - ס' 17 רישא: הוצאות שהוצאו כולן ביצור ההכנסה.
מנוכות באופן שוטף = בשנת המס בה הוצאו.
ס' 32(1): הוצאות פרטיות (צריכה) אסורות בניכוי.
*כיצד נבחין בין הוצאות לצריכה פרטית ולצרכי הכנסה?
א) מבחן האלמלא - האם ללא ההוצאה הייתה מתאפשרת הפקת הכנסה?
פס"ד מנהלות: כל הוצאות הנישום היו לצריכה פרטית ולפיכך לא הותרו בניכוי.
הוצאות מימון - ריבית על הלוואה שנלקחה לצרכי הפקת הכנסה מותרת בניכוי. הבעיה היא עובדתית: זיהוי מטרת ההלוואה.
פס"ד אנג'ל: הלוואה נלקחה ולא היה ברור האם הכסף נוצל לצורך ייצור הכנסה. ביהמ"ש עקב אחר מסלול הכסף.
הלכה סותרת- פס"ד מורן: עסק קנה מקרקעין ונכנס לגרעון, בשל הגרעון נלקחה הלוואה. האם הריבית היא הוצאה לצרכים פרטיים? ביהמ"ש לא עקב אחר מסלול הכסף אלא ראה את התמונה בשלמות. כלומר, למרות שההלוואה נלקחה למטרות ייצור הכנסה, זו הוצאה לצרכים פרטיים.
פס"ד פז-גז: ביהמ"ש חוזר בו במידת מה מפס"ד מורן. כלומר אין הלכה ברורה. צריך להעלות את שני האפשרויות.
*לעניין מבחנים אלו, תופעה הקיימת בעולם כתוצאה מבחירה פרטית, והיא זו שגוררת את ההוצאה, לא נוכל לראות בהוצאה זו כעונה על מבחן האינצידנטאליות.
ס' 32: אסור ניכוי הוצאות השגחה על ילדים ונסיעות, בתמורה נוספו נקודות זיכוי לנשים עובדות.

חריג

יכולה להיות הוצאה הנובעת מבחירה פרטית, הוצאה מעורבת (פס"ד ורד פרי).

הוצאות מעורבות - מכילות רכיבים פרטיים כמו גם לצרכי עבודה
פס"ד בן-עזר: מנהלים אשר יצאו לחו"ל לצרכי עבודה יחד עם בני משפחתם. דעת המיעוט שהפכה להלכה - אם היו מוכיחים את היחס בין חלקי ההוצאה, היה ניתן לנכות את החלק שהוצא לצרכי הפקת הכנסה.
*כיום ברור כי ניתן לפצל הוצאות מעורבות. הנטל על הנישום.
דוגמא למקרים קשים לאמדן: בעל עסק קונה בגדי עבודה.
*תמיד יש לשאול, האם זו הוצאה לצרכי עבודה? הרי ברור שיש לנישום גם הנאה פרטית.
פס"ד ורד מיחזור: הוצאות המשפט הוצאו גם לצורך שמירה על המוניטין של העסק ותיפקודו וגם לצורך הגנה על האוטונומיה. לא ניתן לפצל אפילו ע"י אמדן, כלומר, לא ניתן לנכות.
פס"ד ורד פרי: ניכוי חלק ההשגחה על ילדים כאשר ההשגחה כוללת גם מרכיב של העשרה לילד. כאשר ניתן לעשות הפרדה חייבים לתת לנישום הזדמנות לעשות כן. תקדים חשוב מאוד.
*ביקורת מרצה: גם אם ניתן להפריד בין החלקים, ההוצאה הכוללת על השגחה המורכבת גם מהעשרה, עלולה להיות יקרה יותר.
*ביקורת מרצה: ביהמ"ש בחיפוש אחר "מס אמת" מתעלם משיקולי פשטות המערכת.

פרשנות המרצה: מבחן נוחות המעביד ושאלת ההוצאות המעורבות הם זהיים. לכן, אם אמרנו כי הכנסה אינה טובת הנאה לעובד, מניה וביה אותה הכנסה גם אינה לשימוש פרטי

המחוקק קבע באופן סטטוטורי כי הוצאות מסויימות יורתו בניכוי רק באחוז מוגדר מראש. כך למשל: תקנות מס הכנסה להוצאות ניכוי רכב וכך למשל גם תקנות מס הכנסה ניכוי הוצאות מסויימות.

הוצאות - הטבת מס

בגודל ההוצאהXשיעור המס השולי.

כיצד נבחין בין הוצאות פירותיות והוצאות הוניות?

תמצית ההבחנה בין ההוצאות היא בשאלה מתי הופקה ההכנסה הנובעת מן ההוצאות?

אם ההכנסה מופקת לאורך שנים, לאחר שיצאה ההוצאה

מבחני עזר:
א) שמירה על הקיים.
ב) אינצידנטליות.
ג) הוצאה פרטית או ייצור הכנסה?

אם כל ההכנסה הופקה בשנת המס שבה יצאה ההוצאה

הוצאות הוניות - אסורות בניכוי לפי ס' 32 (2) + (4).
רוב ההוצאות הוניות הן ברות פחת.

פחת נכסים
ס' 26-21

פחת - מייצג את ירידת ערך הנכס לאורך תקופת שימושו, כלומר, בלאי.
הפחת פורש את ההוצאה על פני מספר השנים שבה נבעה הכנסה מן ההוצאה.
הוצאה הונית אסורה, כאמור, בניכוי, אך הפחת לכשעצמו הוא הוצאה פירותית לפי ס' 17(8).
*תנאים להתרת ניכוי פחת:
א) הנכס בבעלות הנישום.
ב) הנכס משמש בפועל לצורך ייצור הכנסה.
ג) הפחת מחושב בשיעור אחוז מהמחיר המקורי של הנכס.
*שיעור האחוז מהמחיר המקורי של הנכס נקבע לפי אורך חיי הטבעיים של סוג הנכס. אורך חיי של הנכס נקבע בתקנות מס הכנסה (פחת).
*המחיר המקורי כולל את מחיר הנכס בתוספת הוצאות אשר היו כרוכות ברכישת הנכס (הובלה, עו"ד וכו').
פס"ד יעקובי: ניתן להתיוכח לגבי אורך חיי הנכס.
*תקנות מס הכנסה (פחת על מוניטין): כיום גם מוניטין הם נכס בר פחת (מוערך למשך 10 שנים). רק מוניטין נרכש ולא פיתוח של מוניטין (פיתוח = הוצאות שוטפות, ראה דיון "שמירה על הקיים"), בדר"כ אלא אם כן הפירסום יוצר נכס מוחשי כמו פרוספקטים.

נכסים שאינם ברי פחת.
פס"ד נצבא: הוצאה שאין עליה פחת בתקנות איננה מותרת בניכוי פחת. רק במועד המכירה, ההפרש בין המחיר המקורי והתמורה ינוכה באופן שוטף.
*הבעיה: כאשר נכס כלה ולא ניתן למכרו. עדיף למכור אפילו בשקל.

סייג לחריג

פס"ד יעקבי: ניתן לסטות מפס"ד נצבא לטובת מס אמת, יש לחשב פחת באופן כלכלי אם ניתן.
דוגמא - פס"ד ענבר היכלי יופי: הותר פחת על שמלות כלה (לא מופיע בתקנות כנכס בר פחת).
מסקנה: יש לקחת את הלכת נצב"א בערבון מוגבל.

שמירה על הקיים -
*אם מדובר על נכס חדש, יש לחזור למבחן העיתוי.
*אם מדובר בתיקון, יש להבחין בין תיקון בשל קילקול ובין טיפול שיגרתי בשל בלאי.
*פס"ד בלו צליב: מה הנכס הרלוונטי? המנוע שהושבח עקב התיקון או שמא הרכב בשלמותו שנשמר במצבו הרגיל? הרכב!
פס"ד ארטן: הנזקים למבנה היו תוצאה חיצונית, כלומר קילקול.
*ביקורת מרצה: אין רלוונטיות לרשלנות אשר זירזה את הבלייה.
*אם יש גם שמירה וגם השבחה, יש לפצל זה לא מקרה קשה של פיצול אומדן, מדובר בפיצול פיזי (מנוע ורכב).
*הוצאה על פי חוק - עדיין יש לשאול מתי תופק ההכנסה, השנה? בשנים הבאות?
פס"ד עוף חיפה: הסכם אי תחרות - השאלה היא קשה עובדתית, ביהמ"ש החזיר את התיק למטה לצורך איסוף עובדות!
פס"ד ליילי וולף: השתלמות היא הוצאה פירותית (שמירה על הקיים). הוצאה על לימודים היא הוצאה הונית (השבחה). כלומר, כל פעולה שמטרתה לשמור על הרמה שלי לעומת הרמה בעולם. וגם בס' 32(15).
*ניתן להקיש מפס"ד וולף לכל תחום שבו ביצעתי תיקון/שיפוץ כדי להשוות את הרמה שלי/של העסק שלי לרמה של הסביבה.
פס"ד בנק יהב: הקבלה בין טובת הנאה לעובד והוצאות שאינן מותרות בניכוי לעצמאי (אם עצמאי יכול לנכות אז זהו לא טובת הנאה). ביהמ"ש פסק - טובת הנאה.

שמירה על הקיים

השבחה

*האם הוצאה מאריכה את חיי הנכס?
*האם תדירות הוצאת התיקון נמוכה?
*עיקר מול טפל - האם ההוצאה היא עיקר לסך ההוצאות הרלוונטי?
*האם ההוצאה היא ביחס גדול לנכס?

לא

כן

ישנה זיקה בין פחת להוצאות פירותיות, הנפקות הינה פורמלית בלבד לצורך ייחוס סעיף המתיר ניכוי פחת.

האם ההוצאה אינה אינצידנטלית לסוגו של העסק?

אינצידנטליות - שאלה זו תעלה רק כאשר לא ברור מה אופי ההוצאה.
ס' 32 מבחן האינצידנטליות.
פס"ד סידס: הוצאות טרום עסקיות - האם סקר שוק הוא הוצאה טרום עסקית? ביהמ"ש קבע כי פעילות מסוג זה היא אינצידנטלית לאופיו וסוגו של העסק.
פס"ד נאות מרגלית: הוצאות הכשרה של פסיכיאטר לפני תחילת עבודתו - אין אינצידנטליות. ההוצאה יצאה לפני פתיחת העסק.
*ביקורת מרצה: גם אם היה עסק קיים, עדין היינו צריכים לשאול האם אין ההכשרה פעולה אשר יוצרת נכס חדש
פס"ד אלמולי השקעות: בזמן הקמת גלריה פרצה שריפה ופשטה גם לנכס השכן, תבעו פיצויים. מה אופיין של הוצאות בגין פיצויים? יש להתחקות אחר מסלול הקשר הסיבתי. השריפה פרצה בעקבות הקמת גלריה, משמע הפיצויים הם תוצאה של יצירת נכס חדש ולכן הם הוצאה הונית!
פס"ד בן שחר זרעים: שרפה כילתה את כל המלאי העסקי, מה אופין של הוצאות החלפת המלאי בחדש? האם השריפה הייתה סיכון מסיכוני העסק? היה חוזה ביטוח, הדבר מעיד שכן! לכן הוצאה זו היא אינצידנטלית לסוגו של העסק. = פיצויים פירותיים.
פס"ד אקספרס טורס: גניבה שבוצעה ע"י עובד (להבדיל ממנהל) היא דבר אינצידנטאלי. ניתן לעשות לה ביטוח (הוצאה פירותית).

קיזוזים

קיזוז הפסדים
הפסד = תוצאה חשבונאית של הכנסה חייבת שלילית.
הפסדים ניתן לקזז.
אי מתן ביטוי לעודף הוצאות (הפסדים) ייגרום ל:
א) נישומים ינסו לדחות הוצאות (שינוי התנהגות).
ב) נישומים לא יקחו סיכונים.
ג) פגיעה בצדק החלוקתי. לא ראוי לא לאפשר קיזוז הפדסים רק משיקולי פשטות (חלוקת תקופות מס לשנה).
*קיזוז אחורנית לא אפשרי (למרות שנישומים יכולים להעדיף פתיחת שומה אם שיעור המס עליה גבוהה).
*החזר מס בגין הפסדים שקול לקיזוז
יתרון - הנישום יחזיק בכסף עוד בשנת המס הנוכחית.
חיסרון - העמסת ההפסד לרווח בעתיד עם שיעור מס גבוהה.
*דחייה של החזר מס, כמוהה כהלוואה ללא ריבית לרשות.
פס"ד רובינשטיין: נישום שמסיים את חייו עם הפסדים - רובינשטיין קנו חב' בפש"ר לדגי נוי רק משום שהיו להם הפסדים אשר ניתן לקזז. ביהמ"ש קבע כי משום שלא הייתה סיבה נוספת לרכישת החב' פרט לקיזוז, לא יותר להם לקזז.
*ביקורת מרצה: מדוע לא לאפשר לחב' בפש"ר למכור את זכויותיהם?

השאלה העיקרית: מה מקור ההפסד?

הפסד הוני

ס' 92א:
הפסד הוני מקוזז מול רווח הון ושבח בלבד.
ס' 92ב:
יתרת הפסד הון ניתנת לקיזוז בשנים הבאות, בזו אחר זו.
92(א)(4): הפסד הוני מני"ע ניתן לקזז כנגד רווח פירותי פסיבי מתשואה על דיבידנד או ריבית מני"ע.
ס' 22: אם יש עודף פחת, שאינו נובע מעסק או משלח יד, שאינו עובר את גובה הפחת, ניתן לקזז את ההפסד כנגד הכנסות עתידות מאותו מקור.

הפסד פירותי

ס' 28(א) קיזוז הפסדים אופקי
קיזוז הפסדים שוטף (בשנת המס הנוכחית).
*כאשר מקור ההפסד הוא בעסק או משלח יד הוא ניתן לקיזוז מול הכנסות מכל מקור אחר, פירותי וגם הוני.

הפסדים ממקור פירותי פסיבי לא ניתנים לקיזוז פרט ל:
*ס' 28ח: קיזוז הפסדים מהשכרת בנין.
*ס' 8ב: כאשר אין אפשרות לנכות הוצאות בגין ס' 2(6), 2(7) ניתן לקזז הפסדים מהם מכל מקור.

פס"ד א.ח.א גולדשטיין:
לצורך מקור ההכנסה, ניתן לקזז גם מעסק אקראי בעל אופי מסחרי. עסק אקראי ולא עסקת אקראי!

ס' 28(ב) קיזוז הפסדים אנכי.
אם גם לאחר הקיזוז האופקי נשארת יתרת הפסד שמקורו, כאמור, בעסק או משלח יד, ניתן להעבירו לשנה הבאה.
קיזוז יתרת ההפסד בשנה הבאה ניתן רק כנגד הכנסות מעסק או משלח יד (ובכלל זה גם רווחים הוניים אשר נוצרו בעסק).

עיתוי החיוב

מתי קמה החובה לשאת במס (לא התשלום)
!!מס נדחה הוא מס נחסך!!

עקרונות מנחים

שיטות לדחיית המס

דחיית הכנסות

הקדמת הוצאות

עקרון המימוש:
אין למסות אדם, אלא על רווח שמומש.
מועד המימוש קובע את מועד החיוב במס.

מתי מתממש רווח?

בעת התשלום כי צריך וודאות?

מבחינה משפטית: לפי כללי החשבונאות הפיננסית.
חריגים:
א) אי התאמה בין מטרות הגבייה וההצגה האובייקטיבית.
ב) מטרות מיוחדות לדיני המס כמו עידוד השקעות
ג) החוק קובע סטטוטורית מקרים בהם יש להשתמש בשיטת חשבונאות ספציפית.

כללי החשבונאות

נוסחת האיג וסימונס:
הכנסה=צריכה+שינוי בעושר
מבחינה כלכלית, עיתוי יצירת הרווח הוא סוף שנה שבה עלה הערך של המט"ח.

בעת אספקת המוצר:
זה המועד בו נוצרה הזכות המשפטית, גם אם התשלום נתקבל לפני או אחרי. (מעקב אחר ההוצאה ולא ההכנסה).

בעת יצירת החיוב?
פס"ד דפוס מרכז: השקעה במט"ח כמעט וודאי כי הדולר יעלה ולכן יש לחייב במס גם אם לא פדיתי/מימשתי
לדוגמא:ס' 8ב: קובע כי לפי ס' 2(6),2(7), מועד החיוב לרווח מהענקת זכות שימוש בנכס יהיה במועד יצירת החיוב

דיווח מזומנים: רק במועד התשלום מכירים בהכנסה

דיווח מצטבר: צבירת כל ההכנסות והוצאות של השנה.
הכנסות תוכרנה במועד שבו התגבשה הזכות המשפטית לקבלתן.
הוצאות יוכרו במועד בו התגבשה החובה המשפטית להוצאתן.

עקרון השמרנות.
מנסים לצמצם את הרווח הלא וודאי.
הכנסה לא וודאית: לא נכיר בה
הוצאה לא וודאית (אך יש סיכוי סביר): נכיר מיד, כי היא מקטינה את הרווח.
פס"ד דפוס מרכז: צריך שתהיה וודאות כי הרווח לא ייקטן.
*ביקורת: רציונאל הוודאות לא מתאים לעקרון המימוש. בעקרון המימוש צריך זכות משפטית.

העיתוי לצרכי מס ייקבע לפי השיטה החשבונאית לפיה מדווח הנישום.
חריגים - פס"ד קבוצת השומרים:
• מלאי עסקי משמעותי ביחס לפעילות העסק- שיטה מצטברת.
• היקף העסק- היקף גדול ומורכב הנטיה לחייב שיטה מצטברת.
• אשראי עסקי- ככל שיש יותר הלוואות, ניטה לחייב בשיטה המצטברת.

חריג

עקרון ההקבלה
מהו המועד המשפטי שבו התגבשה הזכות?

ס' 8א(ג): אם בשנים הראשונות יש רק הוצאות ובשנים אחר כך, יש רק הכנסות, נמתח את שנת המס עד לתקופה שבה יהיה ניתן להקביל הכנסות והוצאות.
(מדובר על מיסוי הדרגתי לפי קצב הבנייה).

ס' 8א(א) + 8א(ב)
הקבלה בין חלקים רלוונטיים של ההוצאות וההכנסות.

חריגים

מכירת נכסי הון
בעת מכירת הנכס ולא בעת המימוש החשבונאי.
*לפי ס' 3ט לעניין אופציות בלבד, עיתוי החיוב יהיה במועד המימוש.

עיתוי חיובים פירותיים -
ס' 2(4) הפרשי שער - ימוסו לפי השיטה המצטברת. לומדים זאת מס' 8ג
הפרשי הצמדה וריבית - לפי פס"ד רפק ודפוס מרכז אם מתקיימת וודאות ואולי גם זמינות יש לדווח בשיטה המצטברת.
ס' 2(6), 2(7) - הכנסה מהענקת זכויות שימוש בנכסים. לפי השיטה הנוהגת אצל הנישום באופן רגיל. לעניין השיטה המצטברת, מועד החיוב הוא בעת יצירת החיוב, גם אם רשות השימוש ניתנה למימוש רק בעוד מספר שנים.